

כ"ד באייר תשע"ו
1 ביוני 2016

"הפסיפס הישראלי המתהווה אינו גזרה - אלא הזדמנות אדירה. הוא טומן בחובו עושר תרבותי, השראה, אנושיות ורגישות. אסור שהסדר הישראלי החדש ידחוף אותנו להיבדלות והיפרדות. אסור לנו לוותר על תפיסה של ישראליות. עלינו לפתוח את שעריה, ולהרחיב את שפתה". (ראובן ריבלין, נשיא המדינה)

לכבוד
מנהלי בתי הספר

שלום רב

הנדון: הקמת רשת בתי ספר תאומים לקידום מפגשים רב שנתיים וטיפול חיים משותפים

הפסיפס התרבותי במדינת ישראל, השונות, המגוון והפערים בין אוכלוסיות ישראל השונות עשויים להוביל לריחוק, זרות וכתוצאה מכך לשנאה וגזענות הפוגעות במרקם החיים המשותף ובחוסנה ולכידותה של החברה הישראלית. האתגר הלאומי של מערכת החינוך הוא לקדם פעולות לחיזוק הסובלנות וקבלת האחר עם כלל הגופים הפועלים בשטח, כדי לייצר יחד חברת מופת סולידארית ומלוכדת.

מערכת החינוך שמה לה למטרה –

- ליצור אקלים חברתי מאפשר - פיתוח סובלנות, כבוד הדדי וקבלת האחר, מיגור סטיגמות, חששות, דעות קדומות וצמצום שסעים ופערים בין מגוון אוכלוסיות ישראל השונות.
- לבנות סיפור ישראלי משותף ש"יצמח מלמטה" לצד הנרטיבים הקהילתיים הקיימים של כל אוכלוסייה.

לשם כך חברו יחד המזכירות הפדגוגית באמצעות המטה לחיים משותפים ומינהל חברה ונוער לפיתוח רשת בתי ספר "תאומים".

בתי ספר תאומים הם בתי ספר שמנהל בית הספר והצוות החינוכי מוכנים לקחת על עצמם שליחות ביצירת חיבורים בין המיגזרים השונים לשם בנייה של ע.ת.י.ד. ישראלי משותף.

היסודות המנחים –

- שינוי של זווית ההסתכלות – מעיסוק בעבר (מי אתה ומאיפה באת) לעיסוק בעתיד.
- שינוי בשפה ובתודעה – משונות כאיום היוצר שנאה, לשונות כהזדמנות לעושר תרבותי.
- פועלים יחד ובמקביל באותו כיוון על סמך עקרונות משותפים כדי ליצור מגמה לאומית.

מצורף קול קורא המפרט את תנאי התכנית ודרך הפעלתה.

בברכה,

ד"ר משה ויינשטוק
יו"ר המזכירות הפדגוגית

דני רוזנר
מנהל מינהל חברה ונוער

העתקים:

גבי מיכל כהן, מנכ"לית משרד החינוך
מר אריאל לוי, סמנכ"ל בכיר ומנהל מינהל הפדגוגי
מר איציק זהבי, מנהל המחוז החרדי
מר אברהם ליפשיץ, מנהל מינהל החמ"ד
גבי דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על יסודי
מר עבדאללה חטיב, מנהל אגף א' החינוך למגזר הערבי
גבי איה חיראדין, ממונה על החינוך הדרוזי
מר מוחמד אלהיב, ממונה על החינוך הבדואי
גבי אלירז קראוז, מנהלת אגף רוח וחברה
גבי דנה פרידמן, מנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים
גבי חנה ארז, מפקחת ארצית ממונה חח"ק בבתי הספר העל יסודיים

בתי ספר תאומים - לקראת חיים משותפים

קול קורא לבתי הספר

מודל בתי ספר תאומים הוא יוזמה חדשה של משרד החינוך. יוזמה זו נועדה לפתח תחושת מחויבות משותפת והדדית ללכידות חברתית ולאזרחות המשותפת במדינת ישראל באמצעות יצירת מרחבים חינוכיים משותפים (בתי ספר אחים/ תאומים) בין שני מוסדות חינוך לפחות, ממיגזרים שונים¹, שיקדמו אורח חיים משותף לאורך זמן במרחב הלימודי, החברתי והתרבותי. את היוזמה מובילים במשותף המטה לחינוך אזרחי במזכירות הפדגוגית ומינהל חברה ונוער.

הנחות יסוד

- גיבוש אורח חיים משותף לטווח ארוך בכל מעגלי החיים של בית הספר תורם ליצירת יחסים המבוססים על אמון, שותפות ועל מעורבות אזרחית משותפת. כל זאת תוך מחויבות להפריה הדדית, התפתחות אישית וחברתית והתנסות במימוש ערכים שונים, כמו: מתן כבוד לשונה, הכרות עם תרבותו ומורשתו של האחר, קבלת האחר, מעורבות חברתית ועוד.
- שיתוף פעולה בתחומי עניין משותפים יוצר מפגש טבעי, ענייני ומקדם, כשהמבדיל אינו מהווה מכשול.
- קיומה של תכנית מערכתית במרחב הלימודי, החברתי והתרבותי בבית הספר ובקהילה, המשתפת את כלל באי בית הספר, יאפשר שינוי בתפיסת האחר ויטמיע הרגלי פעילות משותפת.
- השונות שבין בתי הספר ושבין מגוון האוכלוסיות המשתתפות תצריך יצירת מודלים ייחודיים לכל צמד, או לכל שלושה, בתי ספר – מודלים שיקדמו חיים משותפים במרחב הציבורי בהתאמה ליחודיות אוכלוסיית בתי הספר: תלמידים, מורים והורים.
- גיבוש אורח חיים משותף ועיסוק בעתיד מתוך הסכמה על תחומי עניין משותפים מהווה תשתית חיונית ליצירת תחושה של חיבור אפשרי ומקדם.

¹ ייתכנו שילובים מגוונים. "שילובים" – בתי ספר מהמגזר החילוני, הדרוזי, הצ'רקסי, הבדואי, הערבי, החרדי, הדתי.

עקרונות פדגוגיים – מאפייני המסגרת של התכנית ודרך פעולה מוצעת

- בתי ספר שיבחרו להשתתף בתהליך יפעלו כרשת.
 - בתי ספר שישתתפו בתכנית יתחייבו למהלך רב-שנתי, למשך שלוש שנים לפחות.
 - בית הספר ישאף לשילוב כל הצוות החינוכי בתכנון התכנית וביישומה.
 - בתי ספר שיבחרו להשתתף בתכנית יפנו זמן ללמידה של הצוות לאורך השנה הראשונה.
 - בתי ספר שיבחרו להשתתף בתכנית יוגדרו כבתי ספר בניסוי למשך שלוש שנים לפחות.
 - תלמידים בעל-יסודי יהיו שותפים בתהליכי קבלת ההחלטות לקראת גיבוש התכנית.
 - בתי הספר יפעלו לשילוב ההורים בתהליכי קבלת ההחלטות.
 - בתי הספר יפעלו לשילוב הקהילה בתכנון תכנית העבודה המשותפת וביצועה, כגון: רשות מקומית, יחידות נוער, תנועות נוער ועוד.
 - בתום שנת הלמידה והתכנון של הצוותים, תוגש תכנית עבודה רב-שנתית לאישור הוועדה המלווה של בתי הספר.
 - התכנית תתייחס ליעדים ולפעולות ברמת כיתה, שכבת גיל ובית הספר כולו, במשך כל שנות לימודיו של התלמיד בבית הספר.
- בתכנית יבואו לידי ביטוי שלושת המרחבים: הלימודי, החברתי והתרבותי. לבתי הספר תינתן אפשרות ליצור תכנית ספירלית בהתאם למאפיינים של בתי הספר ולצורכיהם. בשנה הראשונה, הפעילות תתייחס לשני מרחבים לפחות מתוך שלושת המרחבים.

תמיכה בבתי הספר במהלך התהליך

- יוקצה מנחה לליווי בית הספר בבניית תכנית ההכשרה ובבניית המפגשים בין הצוותים.
 - פיתוח מקצועי - בתי הספר שייקחו חלק בתהליך יקיימו פיתוח מקצועי לקידום שיח רב-תרבותי לכלל הצוות החינוכי. ההכשרה תכלול, בין היתר, עיסוק בזהות האישית והמשותפת.
 - יוקצו שיעורים שבועיים לרכזי בית ספרי שיתכלל את כל הנדרש לקידום תכנית העבודה שגובשה בשנה הראשונה. השיעורים יוקצו למשך שנתיים בלבד, **מהשנה השנייה לפעילות בית הספר בתכנית, ובלבד שבית הספר עומד בתבחיני הסף של בית ספר הפועל באוריינטציה של בתי ספר קהילתיים. ר' [נספח 1](#).**
- בבתי ספר קטנים, שבהם פחות משמונה כיתות, המתכלל יהיה הרכז החברתי של בית הספר. הרכזים שימונו לתפקיד המתכלל הבית ספרי, יוזמנו במהלך השנה השנייה לארבעה מפגשי למידה.

מחזון למציאות – שלבים בתהליך מפגשי בתי ספר תאומים

שלב ראשון – שלב הגישוש – בשלב זה הנהלת בית הספר תקיים דיון פנימי לגבי צורכי בית הספר וסיבותיו להיכנס לתכנית זו. בסיומו מנהל בית הספר יקיים הליך של איתור בית ספר תאום שיסכים להשתתף בתכנית.

שלב שני – יתקיים בירור ערכי בכל בית ספר במקביל שתוצאתו תהיה בניית תעודת הזהות הבית ספרית, הגדרת מטרות הצוות בהשתתפות בתכנית, תחומי הפעולה המוצעים מבחינתם להפעלה בתכנית ועוד.

שלב שלישי – מפגש צוותים (שיכלול פיתוח מקצועי): הנהלות בתי הספר וצוותי המורים הרלוונטיים יפגשו להכרות הדדית, ללמידה סביב סוגיית החיים המשותפים במדינת ישראל, סוגיות של זהות אישית וקבוצתית, תיאום ציפיות ודרכים לקידום הנושא בבית ספרם. כתוצר של התהליך תגובש אמנת שותפות, אשר תכלול מחויבות של כל אחד מהצדדים "לברית בתי ספר תאומים". בסופו של שלב זה, ימונה רכז ל"חיים משותפים" שתפקידו יהיה לקדם את התהליך בבית הספר ומול בית הספר התאום.

שלב רביעי – הרחבת הלמידה לכלל המורים כולל גיוס הורים – תהליך זה יתבצע בכל אחד מבתי הספר בנפרד. בשלב זה תוצג האמנה לכלל המורים. יתקיים תהליך למידה משותף להסכמה ופירוק האמנה לתכנית עבודה שתשתלב בתכניות הבית הספריות הקיימות, יבחר תחום תוכן ללמידה ולפעילות משותפת, יזוהו נושאים או פעילויות המתאימים לשיתופי פעולה בבית הספר או במחוז, שעות אפשריות ליישום במערכת השעות וכן פעילויות חברתיות להפגשה (סעודים חד-יומיים, טיול שנתי וכדומה). תכנית העבודה תכלול קביעת מדדים ודרכי מדידה של השפעת המפגשים על עמדות הצוות והתלמידים כלפי האחר.

בסיום תהליך הלמידה הבית ספרי יקיימו הצוותים מפגש לתיאום וגיבוש סופי של תכנית העבודה המשותפת. תוצג לאישור הועדה המלווה.

שלב חמישי – שלב היישום: יתחיל להתקיים בשנה השנייה לתכנית, לאחר היערכות ליישום התכנית שתכלול היבטים מספר:

- א. הכנת התלמידים למפגשים במרחב החברתי-תרבותי- מפגשים חד לאומיים שיתמקדו בין היתר בחיזוק החיבור לזהות האישית, כבוד לאחר, סובלנות, שיתוף ועוד. בהמשך מכן תתקיים הכנה למפגשים עם האחר – התמודדות עם סטיגמות ועם פחדים, ציפיות וכדומה. בשלב זה, יהיה נכון לשלב את הורי התלמידים בתהליך.
- ב. הכנת התלמידים למפגשים במרחב הלימודי, שתכלול תיאום ציפיות, הגדרת יעדים לימודיים והגדרת מדדי הצלחה.
- ג. התכנית תלווה בכלים לבירור עמדות לפני המפגשים ולאחריהם.
- ד. עיסוק בהיבטים שונים של בניית עתיד משותף בכל שכבת גיל התלמידים ובכל מרחב שיפעלו בו.
- ה. שבוע שיא, שבו התלמידים יציגו את תוצריהם בכל המרחבים שפעלו בהם

שלב שישי – משוב והערכה: משוב והערכה יתבצעו לפני קיום התכנית, במהלך השנה הראשונה ליישומה, בנקודות זמן שונות בתהליך וכשש שנים לאחר התחלת התכנית. תכנית הפעולה שנקבעה תיבחן בכל שנה ותועדכן ותשונה בהתאם למשובים ובהתאם לבדיקת מדד ההשפעה של התכנית על העמדות ועל ההתנהגות.

קהל היעד:

בתי ספר על יסודיים מכלל המגזרים

דרישות:

בתי ספר שישתתפו בתהליך יתבקשו:

- למנות צוות היגוי בית ספרי הכולל את: מנהל בית הספר, רכז פדגוגי, הרכז החברתי, רכז חברתי – מעורבות, יועצת, ונציגים נוספים על פי החלטת מנהל בית הספר. בישובים שבהם ייקחו חלק מספר בתי ספר תוקם גם ועדת היגוי עירונית לתמיכה בבתי הספר המשתתפים בתכנית.
- בתי הספר ייקחו בחשבון בבניית התכנית את המשאבים העומדים לרשותם במסגרת סל המשאבים הבית ספרי. באחריות בתי הספר לגייס את המשאבים הנדרשים להפעלתה של התכנית שיקבעו, למעט משאב הדרכה לצוות למשך שנתיים ומשאב תמיכה למתכלל בית ספרי.
- בתי הספר שיבחרו לתכנית יפעלו במסגרת קבוצת בתי הספר הקהילתיים בחינוך העל יסודי.
- בית הספר יקצה זמן לפיתוח מקצועי לצוות החינוכי.

לוחות זמנים

בתי ספר המעוניינים לקחת חלק בתהליך ימלאו את [הטופס המצ"ב](#) עד לתאריך 15.8.16

אישור, הדרכה וליווי התכנית:

התכנית תלווה מבחינה פדגוגית על ידי הפיקוח על בתי הספר, צוות המטה לחינוך אזרחי העוסק בנושא חיים משותפים וצוות מינהל חברה ונוער.

משאבים

1. פיתוח מקצועי לכלל האוכלוסיות הלוקחות חלק בתהליך
2. הקצאת מנחה לשנתיים לבית הספר, להנחיית התהליך לאורך שנתיים לפחות 12 מפגשים.
3. **בתי ספר שיבחרו להיות בפיילוט** – יתקצבו ב- 2 ש"ש לטובת מתכלל כפי שפורט לעיל.

לפרטים נוספים:

חנה ארז,
מנהל חברה ונוער- אגף חברתי קהילתי
hanaer@education.gov.il
טלפון 050-6282992

דניאלה פרידמן,
מנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים
daniela@education.gov.il
טלפון 050-6289268

נספח 1

תבחיני סף לבתי ספר באוריינטציה קהילתית: –

1. בבית הספר תשתיות ארגוניות משתפות – מורים תלמידים והורים.
2. בבית הספר מועצת תלמידים פעילה ויוזמת.
3. בבית הספר מיושמת תכנית הליבה החברתית ערכית.
4. בית הספר מקיים קשרים עם גורמים בקהילה.
5. בית הספר מאגם משאבים, כולל משאבי רשות מקומית.

אנשי קשר במטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים

טלפון	כתובת דוא"ל	תפקיד/תחום	שם
050-6289268	danielaf@education.gov.il	מנהלת המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים	דנה פרידמן
050-6282108	tzukit.schmidt@gmail.com	רפרנטית מחוז צפון	צוקית שמידט
050-8534668	ad1967@walla.com	רפרנט מחוז חיפה	דורון אהרוני
050-6202891	ehmyna@gmail.com	רפרנטית מחוז מנח"י וירושלים ומדריכת חיים משותפים במגזר הדתי	אתי אברמוביץ'
052-2497571	sdorot2@gmail.com	רפרנטית מחוז מרכז	סמדר דורות
054-2237009	etyedery@gmail.com	רפרנטית מחוז תל-אביב	אתי אדרי
052-4245608	2381950@gmail.com	רפרנט מחוז דרום	קרול לייבוביץ
050-6225307	Rinath4007@gmail.com	רפרנטית המחוז ההתיישבותי	רינת הררי

אנשי קשר – ממונים במחוזות מינהל חברה ונוער

טלפון	דוא"ל	מחוז	שם הממונה
050-6282678	avrahambe@education.gov.il	צפון	אבי בן-שושן
050-6283577	gilabo@education.gov.il	חיפה	גילה בורנשטיין
052-2552792	havaha@education.gov.il	ירושלים	חווה אברבאנל
050-7689279	ilanitav@education.gov.il	מרכז	אילנית שפרוט
050-6282219	veredfi@education.gov.il	תל אביב	ורד פינקלשטיין
052-5349509	ayalaha@education.gov.il	דרום	איילה חגיגי
050-6282384	aliha@education.gov.il	חברה ערבית	עלי הייכל

